

Zakonske osnove za upravljanje z divjadjo v Republiki Sloveniji

Legal Basis for Game Management in the Republic of Slovenia

Matevž ADAMIČ¹, Sašo NOVINEC²

Izvleček:

Adamič, M., Novinec, S.: Zakonske osnove za upravljanje z divjadjo v Republiki Sloveniji; Gozdarski vestnik, 75/2017, št. 9. V slovenščini z izvlečkom v angleščini, cit. lit. 12. Prevod Breda Misja, jezikovni pregled slovenskega besedila Marjetka Šivic.

Divjad so tiste vrste prostoživečih sesalcev in ptic, ki se lovijo. Načrtovanje upravljanja z divjadjo je večstopenjsko in velikopovršinsko. V Republiki Sloveniji z divjadjo gospodarijo upravljavci v 411 loviščih in 12 loviščih s posebnim namenom. V letu 2009 so bili na podlagi javnega razpisa izbrani upravljavci vseh lovišč in podeljene so bile koncesije za trajnostno gospodarjenje z divjadjo. V prispevku so pojasnjeni temeljni pojmi, predstavljen je sistem načrtovanja upravljanja z divjadjo in opisane so naloge koncesionarjev, ki izhajajo iz koncesijskih pogodb za trajnostno gospodarjenje z divjadjo v lovišču.

Gljučne besede: divjad, upravljanje, koncesija, lovišče, lovska družina, lovstvo

Abstract:

Adamič, M., Novinec, S.: Legal Basis for Game Management in the Republic of Slovenia; Gozdarski vestnik (Professional Journal of Forestry), 75/2017, vol 9. In Slovenian, abstract in English, lit. quot. 12. Translated by Breda Misja, proofreading of the Slovenian text Marjetka Šivic.

Game is the sort of free-living mammals and birds that can be hunted. Planning of the game management is a multilevel and large-area task. In the Republic of Slovenia, the game is managed by managers in 411 hunting grounds and 12 special purpose hunting grounds. In 2009, managers of all hunting grounds were selected on the basis of a public tender and concessions for sustainable game management were granted. The article explains the basic concepts, presents the system of game management planning, and describes the tasks of the concessionaires, based on concession contracts for sustainable game management in a hunting ground.

Key words: game, management, concession, hunting ground, hunting club, hunting

1 SPLOŠNO O DIVJADI IN LOVU

Niso vse živali, ki živijo v gozdu tudi divjad. Divjad so vrste prostoživečih sesalcev in ptic, ki se lovijo (Zakon o divjadi in ..., 2004), in sicer so to: navadni jelen (*Cervus elaphus* L.), damjak (*Dama dama* L.), srna (*Capreolus capreolus* L.), gams (*Rupicapra rupicapra* L.), alpski kozorog (*Capra hircus ibex* L.), muflon (*Ovis ammon* (*aries*) *musimon* Schrab.), divji prašič (*Sus scrofa* L.), poljski zajec (*Lepus europaeus* Pallas), alpski svizec (*Marmota marmota* L.), navadni polh (*Glis glis* L.), nutrija ali bobrovka (*Myocastor coypus* Molina), pižmovka (*Ondatra zibethica* L.),

lisica (*Vulpes vulpes* L.), rakunasti pes (*Nyctereutes procyonoides* Gray.), šakal (*Canis aureus* L.)¹, kuna zlatica (*Martes martes* L.), kuna belica (*Martes foina* Erxleben.), jazbec (*Meles meles* L.), poljska jerebica (*Perdix perdix* L.) – gojena, fazan (*Phasianus colchicus* L.), raca mlakarica (*Anas platyrhynchos* L.), šoja (*Garrulus glandarius* L.), sraka (*Pica pica* L.) in siva vrana (*Corvus corone cornix* L.) (Uredba o določitvi ..., 2004).

Lov je opredeljen kot iskanje, opazovanje, zasledovanje, vabljenje in čakanje divjadi s ciljem upleniti divjad ali odloviti divjad živo ter pobiranje divjadi ali njenih delov (Zakon o divjadi in ..., 2004). Zmotno je torej prepričanje, da je lov le odstrel divjadi.

¹ Dr. M. A., univ. dipl. inž. gozd., Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Dunajska cesta 22, SI-1000 Ljubljana, Slovenija. matevz.adamic@gov.si

² S. N., univ. dipl. prav., Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Dunajska cesta 22, SI-1000 Ljubljana, Slovenija. saso.novinec@gov.si

2 SPLOŠNO O UPRAVLJANJU TER GOSPODARJENJU Z DIVJADJO IN LOVSTVU

Upravljanje z divjadjo obsega načrtovanje, ohranjanje, trajnostno gospodarjenje in spremljanje stanja divjadi ter načine njihovega izvajanja. Trajnostno gospodarjenje z divjadjo pa obsega ohranjanje, lov divjadi, ukrepanje v življenjskem okolju divjadi, posege v populacije zaradi gospodarskih, veterinarsko-sanitarnih, zdravstvenih in drugih utemeljenih razlogov. Namen upravljanja z divjadjo je predvsem s posegi v populacije in ukrepanjem v okolju vzdrževati divjad posameznih vrst v ravnovesju med seboj in v okolju danimi življenjskimi možnostmi za njeno preživetje in ohraniti vrstno in gensko pestrost divjadi ter ohraniti posamezni vrsti divjadi naravni prirojen način življenja prvobitno in neodvisno od neposredne pomoči človeka. (Zakon o divjadi in ..., 2004). Lovstvo je dejavnost trajnostnega gospodarjenja z divjadjo, s katero se lahko ukvarjajo pravne osebe, ki izpolnjujejo predpisane pogoje. Divjad, uplenjena v skladu s predpisi, postane last upravljavca lovišča oziroma upravljavca lovišča s posebnim namenom (Zakon o divjadi in ..., 2004).

3 PROSTORSKE ENOTE ZA NAČRTOVANJE UPRAVLJANJA Z DIVJADJO

Za namen upravljanja z divjadjo je površina Republike Slovenije razdeljena na lovskoupravljavska območja, ki so za izvajanje načrtovanih ukrepov razdeljena na lovišča oziroma lovišča s posebnim namenom (Zakon o divjadi in ..., 2004).

3.1 Lovskoupravljavsko območje

Lovskoupravljavsko območje je širša velikopovršinska ekološka celota, v kateri živijo populacije ene ali več vrst divjadi v vseh letnih časih in jo določajo ekološki dejavniki in življenjske zahteve divjadi, pa tudi naravne ali umetne ovire, ki jih divjad redko ali sploh ne prehaja. Lovskoupravljavsko območje se oblikuje na podlagi ekoloških dejavnikov in življenjskih značilnosti populacij divjadi oziroma skupin populacij divjadi, ki živijo

na največji površini in najbolj vplivajo na okolje. Pri tem se celota populacije ne sme deliti, razen v primeru operativno prevelikih območij (Zakon o divjadi in ..., 2004). Meje lovskoupravljavskih območij je z Odlokom o lovskoupravljavskih območjih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (2004) določila Vlada Republike Slovenije. V Republiki Sloveniji imamo petnajst lovskoupravljavskih območij, in sicer: Novomeško, Gorenjsko, Kočevsko-Belokranjsko, Notranjsko, Primorsko, Pohorsko, Posavsko, Pomursko, Savinjsko-Kozjansko, Slovensko goriško, Triglavsko, Zahodno-visokokraško, Zasavsko, Kamniško-Savinjsko in Ptujsko-Ormoško lovskoupravljavsko območje.

3.2 Lovišče

Lovišče je prostorsko zaokrožena zemljiška in vodna površina, ki ne sme biti manjša od 2.000 ha lovne površine in glede na naravne ter druge pogoje v prostoru omogoča:

- smotno in usklajeno razporeditev ter izvajanje v lovskoupravljavskem območju načrtovanih ukrepov in nalog pri upravljanju z divjadjo;
- zagotavljanje sredstev za povračilo škode od divjadi lastnikom zemljišč;
- učinkovito spremljanje in nadzor upravljanja z divjadjo.

Lovišča se oblikujejo ne glede na lastništvo kmetijskih zemljišč in gozdov ter upravno-administrativnih delitev ozemlja Republike Slovenije (Zakon o divjadi in ..., 2004). Meje lovišč je z Odlokom o loviščih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (2004) določila Vlada Republike Slovenije. V Republiki Sloveniji imamo 411 lovišč. Karto lovišč po lovskoupravljavskih območjih prikazujemo na sliki 1.

3.3 Lovišče s posebnim namenom

Lovišča s posebnim namenom se ustanovijo z namenom opravljanja posebnih nalog s področja ohranjanja in usmerjanja razvoja populacij divjadi in njenega življenjskega okolja ter se oblikujejo v najbolj ohranjenih in značilnih naravnih okoljih Republike Slovenije. Tudi lovišča s posebnim namenom se oblikujejo ne glede na lastništvo kmetijskih zemljišč in gozdov ter upravno-administrativnih

¹ Vrsta šakal (*Canis aureus* L.) je na seznamu živalskih vrst, ki so zavarovane, zato ga ne lovimo.

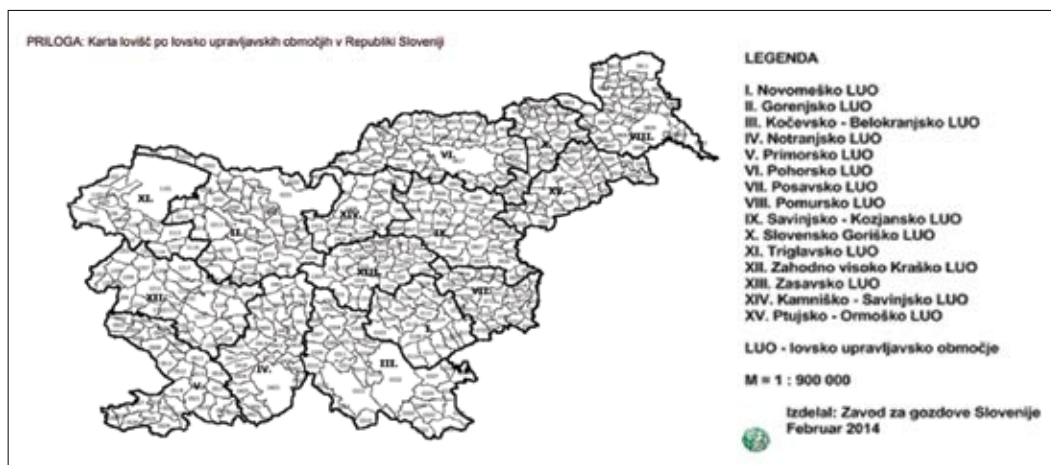
delitev ozemlja Republike Slovenije (Zakon o divjadi in ..., 2004). Lovišča s posebnim namenom je z Uredbo o ustanovitvi lovišč s posebnim namenom v Republiki Sloveniji (2004) ustanovila Vlada Republike Slovenije. V Republiki Sloveniji imamo dvanajst lovišč s posebnim namenom, in sicer: Triglav Bled, Kozorog Kamnik, Pohorje, Fazan Beltinci, Kompas Peskovci, Prodi Razor, Jelen, Medved, Snežnik Kočevska Reka, Žitna Gora in Ljubljanski vrh. Z Uredbo o ustanovitvi lovišča s posebnim namenom Brdo pri Kranju (2004) je Vlada Republike Slovenije ustanovila Lovišče s posebnim namenom Brdo pri Kranju in za upravljavca določila Javni gospodarski zavod Protokolarne storitve Republike Slovenije. Lovišče

s posebnim namenom Triglav Bled upravlja Javni zavod Triglavski narodni park. Z vsemi drugimi lovišči s posebnim namenom upravlja Zavod za gozdove Slovenije. Karto lovišč s posebnim namenom po lovskoupravljaljskih območjih prikazujemo na sliki 2.

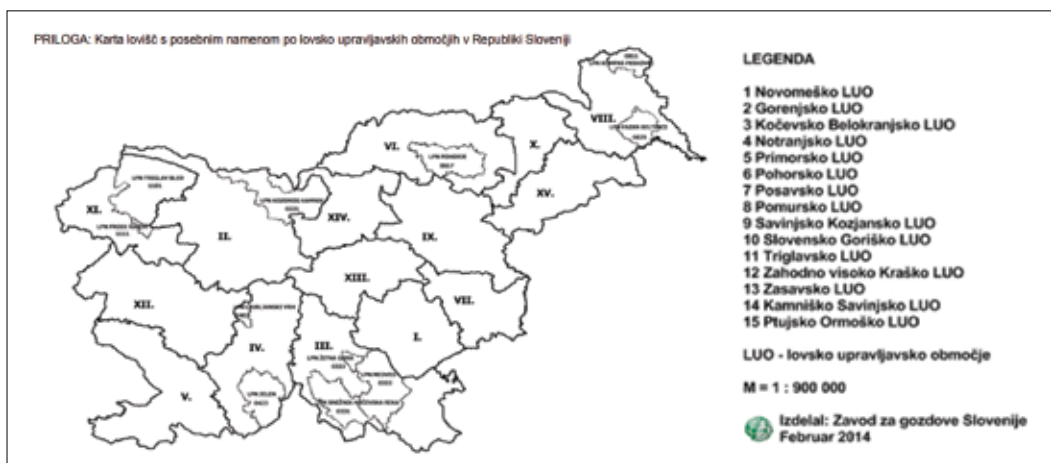
4 NAČRTOVANJE UPRAVLJANJA Z DIVJADJO

4.1 Program upravljanja z divjadjo

Program upravljanja z divjadjo določa strategijo za usmerjanje razvoja populacij divjadi in ukrepanje v njihovem življenjskem okolju med posameznimi lovskoupravljaljskimi območji.

Slika 1: Karta lovišč po lovskoupravljaljskih območjih v Republiki Sloveniji

Slika 2: Karta lovišč s posebnim namenom po lovskoupravljaljskih območjih v Republiki Sloveniji

V njem so opredeljena zlasti:

- osrednja življenjska območja,
- robna življenjska območja,
- biokoridorji,
- možne smeri širjenja divjadi v Sloveniji,
- usmeritve za ohranitev in varstvo divjadi,
- materialni in drugi pogoji za zagotavljanje ohranitve in varstva divjadi ter njenega življenjskega okolja po posameznih lovskoupravljaljskih območjih,
- pogoji za zagotavljanje njenega sobivanja s človekom.

Program upravljanja z divjadjo je trajna podlaga za načrtovanje po lovskoupravljaljskih območjih ter je sestavni del programa razvoja gozdov (Zakon o divjadi in ..., 2004). Resolucijo o Nacionalnem gozdnem programu, katere del je tudi program upravljanja z divjadjo, je sprejel Državni zbor Republike Slovenije.

4.2 Načrti upravljanja z divjadjo

Načrti upravljanja z divjadjo in ukrepanja v njenem življenjskem okolju so: dolgoročni načrt lovskoupravljaljskega območja, letni načrt lovskoupravljaljskega območja ter letni načrt lovišča oziroma lovišča s posebnim namenom. Vsebina načrtov je javna in jo je treba trajno hraniti. Načrte lovskoupravljaljskih območij pripravlja Zavod za gozdove Slovenije v sodelovanju z lovskimi organizacijami, območnimi enotami Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave, območnimi enotami Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije, lokalnimi skupnostmi in drugimi, katerih dejavnost je povezana z divjadjo in njenim okoljem. Letni načrt za posamezno lovišče in lovišča s posebnim namenom pripravijo upravljavci (Zakon o divjadi in ..., 2004).

4.2.1 Dolgoročni načrt lovskoupravljaljskega območja

V dolgoročnem načrtu lovskoupravljaljskega območja se določijo temeljne usmeritve za ohranitev in razvoj populacij posameznih vrst divjadi v lovskoupravljaljskem območju ter načela posegov v populacije posameznih vrst divjadi z lovom. Določijo se tudi cilji, usmeritve ter ukrepi:

- za ohranitev populacij divjadi in njihovega življenjskega okolja,

- za zagotovitev naravnega ravnovesja med divjadjo in okoljem,
- za zagotovitev trajnostne rabe divjadi z lovom.

Cilji, usmeritve in ukrepi se določijo na podlagi ugotovitev o stanju populacij divjadi in njihovega okolja ter evidentiranih bioloških kazalnikov ob upoštevanju usmeritev iz programa upravljanja z divjadjo ter načrtov drugih dejavnosti v prostoru. Dolgoročni načrt lovskoupravljaljskega območja se izdelava za obdobje desetih let in je temelj pri izdelavi prostorskih načrtov in za presoje pri izdaji dovoljenj za posege v prostor. Dolgoročni načrt lovskoupravljaljskega območja in dolgoročni načrt gozdnogospodarskega območja se pripravita kot skupen gozdnogospodarski in lovskoupravljaljski načrt območja v skladu z zakonom, ki ureja gozdove (Zakon o divjadi in ..., 2004).

Dolgoročni načrt lovskoupravljaljskega območja sprejme Vlada Republike Slovenije (Pravilnik o načrtih za ..., 2010).

4.2.2 Letni načrt lovskoupravljaljskega območja

V letnem načrtu lovskoupravljaljskega območja se na podlagi usmeritev iz dolgoročnega načrta lovskoupravljaljskega območja, izvajanja načrta v prejšnjih letih ter ugotovitev, zbranih na podlagi opazovanj in analiz bioloških kazalnikov, določijo vrste in obseg ukrepov za ohranitev populacij vrst divjadi in naravnega ravnovesja med divjadjo in okoljem, ki jih morajo opraviti upravljavci. Letni načrt lovskoupravljaljskega območja določa za celotno območje skupine lovišč oziroma lovišč s posebnim namenom, izjemoma za posamezna lovišča oziroma lovišča s posebnim namenom znotraj lovskoupravljaljskega območja, odvzem divjadi ter načrtovana dela za vzdrževanje življenjskega okolja divjadi (Zakon o divjadi in ..., 2004).

Letni načrt lovskoupravljaljskega območja sprejme minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (Pravilnik o načrtih za ..., 2010).

4.2.3 Letni načrt lovišča in lovišča s posebnim namenom

Letni načrt lovišča in lovišča s posebnim namenom vsebuje načrt odvzema posameznih vrst divjadi ter načrt del v življenjskem okolju divjadi in mora biti usklajen z letnim načrtom lovskoupravljaljskega območja (Zakon o divjadi in ..., 2004).

Po sprejemu Letnega načrta lovskoupravljalvskega območja morajo izvršilni organ Območnega združenja upravljavcev lovišč, Zavod za gozdove Slovenije in upravljavci lovišč in lovišč s posebnim namenom v lovskoupravljalvskem območju zagotoviti, da se letni načrti lovišč in lovišč s posebnim namenom uskladijo z letnim načrtom lovskoupravljalvskega območja (Pravilnik o načrtih za ..., 2010). Po uskladitvi pristojni organ upravljavca sprejme letni načrt lovišča ali lovišča s posebnim namenom (Zakon o divjadi in ..., 2004).

5 KONCESIJE ZA TRAJNOSTNO GOSPODARJENJE Z DIVJADJO

Divjad je lastnina države, je naravna dobrina in država lahko za plačilo podeli koncesijo za upravljanje, rabo ali izkoriščanje naravne dobrine (Zakon o varstvu okolja, 2006). V primeru divjadi je država to tudi storila. Lovska pravica je bila z Zakonom o divjadi in lovstvu (2004) podeljena lovskim družinam. V letu 2009 so bile podeljene koncesije za trajnostno gospodarjenje z divjadjo v vseh 411 loviščih v Republiki Sloveniji. Velika večina lovskih družin je postala koncesionark. Lovišča so dobile v upravljanje za dvajset let. Ker lovske družine gospodarijo z državno lastnino, morajo državi letno plačevati koncesijsko dajatev. Podlaga za izračun koncesijske dajatve je petletno povprečje letnih prihodkov od dejavnosti gospodarjenja z loviščem (prihodek od prodane divjačine in prihodek iz lovnega turizma) v zadnjih petih letih (Zakon o divjadi in ..., 2004). Koncesijska dajatev je določena kot odstotek od osnove za izračun koncesijske dajatve. Odstotek od osnove za izračun koncesijske dajatve za posamezno lovišče znaša 15 %, revalorizirano z letno inflacijo v prejšnjem koledarskem letu. Petletno povprečje letnih prihodkov za posamezno lovišče je izračunal za koncesijsko obdobje Zavod za gozdove Slovenije (Uredba o podelitvi ..., 2008). Petdeset odstotkov koncesijske dajatve je prihodek proračuna Republike Slovenije, petdeset odstotkov pa prihodek proračuna občine. Posamezna občina prejme sorazmerni del pripadajoče koncesijske dajatve glede na lovno površino lovišča, ki leži v njej (Zakon o divjadi in ..., 2004). Za lovišča s posebnim namenom koncesije niso bile podeljene,

saj so upravljavci teh lovišč določeni z Zakonom o divjadi in lovstvu (2004) oziroma njegovimi podzakonskimi predpisi. Upravljavci teh lovišč ne plačujejo koncesijske dajatve.

5.1 Naloge koncesionarja (lovske družine), skladno s koncesijsko pogodbo

5.1.1 Izvajanje načrtovanih ukrepov za varstvo divjadi in življenjskega okolja ter ukrepov za ohranjanje in izboljševanje življenjskih razmer za divjad

V načrtih upravljanja z divjadjo so določeni ukrepi za varstvo divjadi in življenjskega okolja ter ukrepi za ohranjanje in izboljševanje življenjskih razmer za divjad. To so biomeliorativni in biotehniški ukrepi ter lovski objekti. V skupino biomeliorativnih ukrepov spadajo: ročna in strojna košnja, spravilo sena z odvozom, priprava pasišč za divjad, gnojenje travnikov, vzdrževanje grmišč, vzdrževanje remiz za malo divjad, vzdrževanje gozdnega roba, sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja, izdelava in vzdrževanje kaluž, izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira, postavitve in vzdrževanje gnezdnice. V skupino biotehniških ukrepov spadajo: zimsko, preprečevalno in privabljalno krmljenje divjadi, krmne njive, pridelovalne njive ter zaščita s tehničnimi in kemičnimi sredstvi. Lovski objekti so predvsem lovske preže, krmišča, solnice in steze. V načrtih je predvidena obnova starih objektov in gradnja novih.

5.1.2 Izvajanje načrtovanega odvzema divjadi v skladu z načrti upravljanja z divjadjo ter odstrel bolne ali poškodovane divjadi

V letnem načrtu lovišča oziroma lovišča s posebnim namenom so določene kvote odvzema divjadi. Upravljavec lovišča mora v dopustnih odstopanjih odvzeti iz narave načrtovano število osebkov posameznih vrst divjadi v določeni starostni in spolni strukturi. Poleg rednega posega v populacije divjadi (reden odvzem) so mogoči tudi izredni posegi (poseg v populacije divjadi na lovni ali nelovni površini ne glede na lovno dobo), ki se izvedejo v primeru, da bi preprečili resno škodo zlasti na posevkih, živini, gozdovih,

ribištvu in vodi ter drugih vrstah premoženja, zaradi zdravja ljudi in javne varnosti ter zaradi raziskovanj in izobraževanj (Zakon o divjadi in ..., 2004). Dovoljenja za izredne posege izdaja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ali lovska inšpekcija.

5.1.3 Sodelovanje pri izvajanju ukrepov preventivnega zdravstvenega varstva divjadi in dostavljanje poginule divjadi v veterinarski pregled

Uprava Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin izvaja program spremljanja in izkoreninjenja bolezni pri divjih živalih. V ta namen s pomočjo koncesionarjev zbira vzorce krvi uplenjenih divjih prašičev (prašičja kuga) in lisic (steklina). To nalogo opravljajo koncesionarji kot javno pooblastilo.

5.1.4 Vodenje predpisanih evidenc o uplenjeni in najdeni poginuli divjadi

Upravljevec lovišča mora za evidentiranje odstrela in izgub divjadi voditi evidenčni knjigi o odstrelu in izgubah, in sicer tekoče ter kronološko po datumu odstrela ali izgube. Evidenčni knjigi o odstrelu in izgubah velike in male divjadi mora voditi ločeno. Koncesijska pogodba za trajnostno gospodarjenje z divjadjo določa, da mora koncesionar do 31. 1. tekočega leta poročati centendentu z letnim poročilom o izvajanju koncesije (vsebuje podatke o iskanjih odstreljene ali ranjene divjadi in podatke o odškodninskih zahtevkih, plačilih in poravnavaš škode, ki jo je povzročila divjad na lovnih površinah v prejšnjem letu) ali pa zagotoviti, da bodo navedeni podatki razvidni v elektronski obliki (Pravilnik o evidentiranju ..., 2005) Evidenčni knjigi odvzema vodijo upravljavci v elektronski obliki (Lisjak). Podatke iz evidenčnih knjig morajo do 15. dne v mesecu prenesti v elektronsko obliko za prejšnji mesec (Pravilnik o načrtih za ..., 2010).

5.1.5 Zbiranje podatkov o divjadi in njenih odnosih z življenjskim okoljem po določeni metodologiji monitoringa

Uradno predpisanih metodologij monitoringa ni. Upravljalci lovišč in lovišč s posebnim namenom morajo posredovati podatke, ki so potrebni za pri-

pravo letnega načrta lovskoupravljavskega načrta, pristojni območni enoti Zavoda za gozdove Slovenije, ki je nosilec izdelave letnega načrta lovskoupravljavskega načrta (Pravilnik o načrtih za ..., 2010).

5.1.6 Izvajanje načrtovanih ukrepov za preprečevanje škode od divjadi in na njej

Za preprečevanje škode je veliko ukrepov; najprimernejša sta primerno in pravočasno realizirana višina odvzema in ustrezno opravljena dela v življenjskem okolju divjadi. Pomembno je tudi zagotavljanje miru v gozdu. Če se škoda po divjadi vseeno pojavlja, pa je nujna uporaba tehničnih zaščitnih sredstev (razne ograje, strašila, električni pastirji, svetlobna, zvočna in kemična sredstva).

5.1.7 Ocenjevanje škode od divjadi in na njej

Oškodovanec mora škodo na kmetijskih in gozdnih kulturah v treh dneh od dneva, ko je škodo opazil, pisno prijaviti pooblaščenцу upravljavca lovišča. Upravljevec si mora škodo ogledati v roku osmih dni. V tem času se poskuša z oškodovancem sporazumeti o višini odškodnine (Zakon o divjadi in ..., 2004).

5.1.8 Zagotavljanje povračila škode od divjadi lastnikom ali uporabnikom zemljišč

Po sklenjenem sporazumu mora upravljavec lovišča v dogovorjenem roku oškodovancu izplačati odškodnino.

5.1.9 Skrb za usposabljanje lovcev

Pravico udeleženja v lovu ima lovec/lovka, ki je opravil lovski izpit in ima veljavno lovsko izkaznico. Upravljevec mora zagotoviti lovskočuvajsko službo z ustrezno izobraženimi lovskimi čuvaji, ki morajo svoje znanje obnavljati. Lovski čuvaj se mora vsaj enkrat v petih letih udeležiti izobraževanja lovskih čuvajev (Pravilnik o organizaciji ..., 2005).. Drugih rednih izobraževanj zakonodaja ne predvideva.

5.1.10 Komuniciranje z lastniki zemljišč in javnostjo

Za upravljavca lovišča je nujno, da se ažurno odziva na dopise in druge prošnje lastnikov

zemljišč oziroma drugih uporabnikov prostora. V vseh morebitnih primerih težav posameznikov z divjadjo je nujen hiter odziv.

5.1.11 Izvajanje nadzornih nalog, ki jih opravlja lovskočuvajska služba

Upravljevalec lovišča mora zagotoviti nadzor na celotni površini lovišča oz. lovišča s posebnim namenom z organiziranjem lovskočuvajske službe. To nalogo opravlja kot javno pooblastilo. Lovskočuvajska služba nadzira, da:

- se pri opravljanju kmetijskih del, zlasti s stroji, ki ogrožajo divjad, uporablja preventivna sredstva in načine dela za preprečevanje oziroma omejevanje izgub divjadi na leglih in gnezdih,
- se ne seka, požiga ali drugače uničuje živih mej, grmišč in s suho zarastjo poraslih površin na pašnikih, travnikih in poljih v času gnezdenja ptic in poganja mladičev, med 1. marcem in 1. avgustom,
- lastnik zemljišča oziroma izvajalec del v kmetijski krajini pusti najmanj eno desetino površine v prvotni zarasti,
- se z regulacijo vodotokov ali osuševanjem zemljišč ne uničuje močvirij oziroma vlažnih biotopov,
- se v času gnezdenja ptic, med 1. marcem in 1. avgustom, ne seka zarasti ob vodnih bregovih in ne čisti odvodnih kanalov in ne prazni vodnih zajetij,
- se ne vznemirja divjadi v mirnih conah, na rastiščih, gnezdiščih, polegališčih, brlogih, zimovališčih, pasiščih v gozdu in krmiščih ali je zalezovati v neugodnih vremenskih razmerah (poplave, hud mraz, zmrzal, visok sneg),
- lastniki psov ne spuščajo brez nadzorstva v prosto naravo,
- se spoštujejo določila Uredbe o določitvi divjadi in lovnih dob, in sicer, da se lovi le tiste vrste prostoživečih živali in ptic, ki so določene kot divjad in da se pri tem upošteva določeno lovno dobo in morebitno uporabo pasti,
- se ponovno naseljevanje domorodnih vrst divjadi ter naseljevanje in doseljevanje domorodnih ali tujerodnih vrst divjadi izvaja na podlagi načrtov lovskoupravljavskih območij ter v skladu s predpisi s področja veterinarstva in ohranjanja narave,

- se krmi le tiste vrste divjadi in na lokacijah, predvidenih z načrti lovskoupravljavskih območij,
- se divjad lovi v skladu z zakonodajo, načeli lovske pravičnosti, z vrsti divjadi primernim lovskim orožjem in izstrelkom ter na način, ki ne sme ogroziti življenja ali zdravja ljudi, divjadi ni dovoljeno pretirano vznemirjati ali izpostavljeni nepotrebnemu trpljenju ali povzročati škode lastnikom zemljišč, odstreljene velike zveri in parkljasto divjad je treba opremiti s posebno oznako v skladu z veterinarskimi predpisi,
- se odstreljene velike zveri in parkljasto divjad dostavi na mesto za prevzem divjadi v skladu z veterinarskimi predpisi,
- na lovu se udeležujejo lovci, ki lovijo pod pogoji, ki jih določa zakon,
- tuji državljani oziroma tuje državljanke, ki nimajo stalnega bivališča v Republiki Sloveniji, lovijo v strokovnem spremstvu kot lovski gosti oziroma gostje, ki si pravico udeleževanja v lovu pridobijo od upravljavca,
- ima lovec pri sebi veljavno lovsko izkaznico ali izkaznico lovskega čuvaja (Zakon o divjadi in ..., 2004).

Lovski čuvaj mora voditi dnevnik o nadzoru, in sicer v pisni ali elektronski obliki in mora vsebovati:

- naziv lovišča ali lovišča s posebnim namenom,
- ime in priimek lovskega čuvaja,
- številko izkaznice in znaka lovskega čuvaja,
- datum obhoda,
- ura obhoda (od–do),
- območje (kraj) obhoda,
- opažanja lovskega čuvaja (Zakon o divjadi in ..., 2004).

Dnevnik o nadzoru je sestavni del poslovnih evidenc upravljavca in ga je treba hraniti najmanj tri leta. Lovski čuvaj mora opraviti najmanj pet nadzorov na mesec. Vsak nadzor mora zabeležiti v dnevniku nadzora najkasneje naslednji dan po opravljenem nadzoru (Pravilnik o organizaciji ..., 2005).

Preostale naloge koncesionarja po koncesijski pogodbi so še:

- sodelovanje pri znanstvenoraziskovalnem delu v povezavi z divjadjo in lovstvom,
- Izvajanje praktičnega dela lovskega izpita, kadar je to potrebno,

- Izvajanje ukrepov za izboljšanje življenjskih razmer vseh vrst ptic in sesalcev v skladu s predpisi s področja ohranjanja narave,
- poseganje v populacije prostoživečih vrst ptic in sesalcev v skladu s predpisi s področja varstva zavarovanih vrst in na način lova, ki ga določa zakon.

6 NADZOR

Nadzor nad izvajanjem določil koncesijskih pogodb in drugih zakonskih nalog opravlja lovska inšpekcija. V primeru neizvajanja koncesijskih nalog, lahko lovska inšpekcija predlaga koncentru odzvem koncesije.

7 NUJNO JE POZNAVANJE PREDPISOV DRUGIH SEKTORJEV

Lovska zakonodaja se prepleta tudi s predpisi drugih sektorjev, predvsem gozdarstva, kmetijstva, ohranjanja narave, veterine, orožja, prometa in prostovoljskih organizacij/društev.

Temeljni življenjski prostor divjadi so gozd in kmetijske površine, zato vsa določila predpisov glede uporabe in upravljanja s kmetijskimi zemljišči in gozdom posredno vplivajo tudi na gospodarjenje z divjadjo. Na področju lovskoupravljaljskega in gozdnogospodarskega načrtovanja je bil storjen korak naprej, saj so bili v letu 2012 prvič pripravljene skupni gozdnogospodarski in lovskoupravljaljski načrti območij. Kot pomanjkljivost skupnega načrtovanja na področju upravljanja z divjadjo in gozdom se kaže predvsem neusklajenost prostorskih enot (gozdnogospodarska in lovskoupravljaljska območja nimajo skupnih mej) in ponekod preskromno sodelovanje med gozdarji in lovci. V želji po odpravljanju zaraščanja kmetijske krajine so nastale krčitve že tako skromnih zaraščajočih se površin v kmetijsko intenzivnih predelih Slovenije (težave z malo divjadjo) in intenzivnim zaraščanjem v predelih Slovenije z velikim deležem gozda in razgibanim reliefom, kjer so razmere za kmetovanje otežene (širjenje jelenjadi in divjega prašiča).

Ena od pomembnejših nalog koncesionarjev je tudi skrb za ohranjanje narave. Z opravljanjem del v življenjskih okoljih divjadi koncesionarji neposredno skrbijo tudi za habitate zavarovanih

prostoživečih živali in tudi rastlin. V delih Republike Slovenije, kjer živijo velike zveri, koncesionarji skrbijo za njihov odzvem. Načrti upravljanja z divjadjo so v Programu upravljanja Natura 2000 (2015–2020) opredeljeni kot neposredno potrebni za ohranjanje območij Natura 2000.

Divjad, uplenjena v skladu s predpisi, postane last koncesionarja. Ker je divjačina človeški prehranski vir, je nujno, da je ustrezno pregledana in shranjena. Zato je za koncesionarja nujno poznavanje zakonodaje s področja veterine in varne hrane. Koncesionarji izvajajo tudi ukrepe preventivnega zdravstvenega stanja divjadi.

Odstrel divjadi je treba izvajati lovsko pravično in s primernim orožjem. Zakonodaja s področja orožja med drugim določa pristrel, pravila hrambe, nošenja in uporabe lovskega orožja. Uporaba orožja je glavna dejavnost vsakega lovca.

Največji delež izgub divjadi povzročijo povozi na cestah. Koncesionarji morajo upravljavca ceste obveščati o stalnih prehodih divjadi čez cesto zaradi postavitve opozorilnih znakov.

Koncesionarji (lovske družine) so društva – prostovoljske organizacije in so organizirani na podlagi društvene zakonodaje.

Koncesionarjeva dejavnost ni vezana samo na odzvem divjadi, ampak je veliko širša, zato poznavanje zakonodaje s področja divjadi in lovstva ni dovolj; nujno je tudi poznavanje predpisov drugih sektorjev.

8 ZAKLJUČEK

Trenutno veljavna zakonodaja s področja upravljanja z divjadjo in lovstvom ni bistveno spremenila že desetletja utečenih načinov dela v loviščih in loviščih s posebnim namenom. Kljub temu pa bo zaradi novega znanja, podnebnih sprememb in s tem povezanih sprememb v naravi treba prilagoditi tudi upravljanje z divjadjo, kar se bo v prihodnosti zagotovo odrazilo v spremembi predpisov. Nekateri menijo, da je zakonodaja s področja divjadi in lovstva nepregledna in preveč obsežna, spet drugi, da je preveč skromna in pomanjkljiva. Resnica je nekje vmes. S pripravo predpisov dogajanjem v naravi in družbi sledimo z zamikom, vendar vedno z enim samim ciljem: delovati v dobro divjadi, narave in ljudi.

9 VIRI

- Zakon o divjadi in lovstvu. 2004. Ur. l. RS, št. 16/04, 120/06, 17/08, 46/14.
- Uredba o določitvi divjadi in lovnih dob. 2004. Ur. l. RS, št. 101/04, 81/14.
- Odlok o lovsko upravljavskih območjih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah. 2004. Ur. l. RS, št. 110/04.
- Odlok o loviščih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah. 2004. Ur. l. RS, št. 128/04, 38/14.
- Uredba o ustanovitvi lovišč s posebnim namenom v Republiki Sloveniji. 2004. Ur. l. RS, št. 117/04, 38/14.
- Uredba o ustanovitvi lovišča s posebnim namenom Brdo pri Kranju. 2004. Ur. l. RS, št. 114/04.
- Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo. 2010. Ur. l. RS, št. 91/10.
- Zakon o varstvu okolja. 2006. Ur. l. RS, št. 39/06, 49/06, 66/06, 33/07, 57/08, 70/08, 108/09, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15, 30/16.
- Uredba o podelitvi koncesij za trajnostno gospodarjenje z divjadjo. 2008. Ur. l. RS, št. 100/08.
- Pravilnik o evidentiranju odstrela in izgub divjadi ter o imenovanju komisije za oceno odstrela in izgub v lovsko upravljavskem območju. 2005. Ur. l. RS, št. 120/05, 29/15.
- Pravilnik o organizaciji lovsko-čuvajske službe, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter obliki izkaznice in službenega znaka. 2005. Ur. l. RS, št. 120/05, 79/06, 17/11, 46/16.
- Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah. 2004. Ur. l. RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 32/08, 96/08, 36/09, 102/11, 15/14, 64/16.